

Policy for naturveiledning i Direktoratet for naturforvaltning og Statens naturoppsyn

Bakgrunn – plattform

Holdningsskapende arbeid, herunder veiledning og informasjon, er en viktig del av naturforvaltningspolitikken i Norge. Deler av dette holdningsskapende arbeidet kan sammenfattes i begrepet *naturveiledning*. Både Statens Naturvernråds utredning NOU 1986:13 *Ny landsplan for nasjonalparker*, **St.meld.nr. 40 (1986-87) Om friluftsliv**, **St.meld.nr. 46 (1988-89) Miljø og utvikling** og **St.meld.nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge**, samt en rekke andre dokumenter behandler temaet i forskjellig grad.

Naturveiledning var et felles nordisk tema innenfor naturforvaltningen på slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet, nedfelt bl.a. i rapporten *Nordisk naturveiledning* (NORD 1990:52).

I Norge ble det i perioden 1989-94 igangsatt flere forsøksprosjekt i regi av **Direktoratet for naturforvaltning** (DN) og **Statskog**, men etter forsøksperiodens slutt ble det ikke etablert faste ordninger med naturveiledere.

I forbindelse med etableringen av villreinsentrene på Hjerkinns og Skinnarbu har naturveiledning fått ny aktualitet. Høsten 2007 ble det ansatt 2 naturveiledere ved hvert av de to villreinsentrene. Naturveilederne har sitt ansettelsesforhold i **Statens naturoppsyn** (SNO). SNO har også etablert en prosjektbasert naturveilederstilling ved **Hardangervidda Natursenter** i Eidfjord. Det drives i tillegg naturveiledning i forskjellig grad ved nasjonalparksentrene og gjennom ideelle organisasjoner, blant andre Den Norske Turistforening (DNT).

DN/SNO har nedfelt naturveiledning som satsingsområde i sine policydokumenter. De viktigste er strategidokumentet *"SNO inn i fremtiden"*, *"DNs kommunikasjonsplan for naturformidling"* og *"Policy og retningslinjer for miljøforvaltningens samarbeid med nasjonalparksentrene"*.

SNOs ansvar for informasjon og veiledning er spesifikt nedfelt i § 2 i **naturoppsynsloven**: *"Oppsynet skal drive veiledning og informasjon, samtidig som det kan drive skjøtsel, registrering og dokumentasjon."*

Naturveiledning defineres slik:

Naturveiledning er formidling av kunnskap om naturen og dens sammenhenger, i den hensikt å styrke innsikt, respekt, engasjement og omsorg for natur- og kulturmiljøet.

Naturveiledningen utføres av en person, naturveilederen, som i hovedsak gir deltagerne direkte opplevelser ute i naturen.

Målsettingen med naturveiledning er å:

- styrke forståelsen for natur, herunder biologisk mangfold, miljø og kultur
- tydeliggjøre sammenhengen mellom natur og samfunn, gjennom å beskrive menneskets evne til å påvirke og forandre forhold i naturen
- styrke interessen for rekreasjons- og friluftaktiviteter
- fremme engasjement innen natur- og kulturmiljøspørsmål
- inspirere til en sunn og bærekraftig livsstil

Naturveilederen er en person som:

- har naturveiledning som en vesentlig del av sitt arbeid og bringer publikum i direkte kontakt med naturen
- arbeider i ett eller flere geografiske områder som hun/han kjenner godt
- har gode formidlingsevner
- arbeider ut fra en grunnholdning som er nedfelt i definisjonen av naturveiledning

En naturveileder skal gjennom grunnutdanning, praksis og gjennomføring av en videreutdanning i naturveiledning ha **kompetanse** innen:

- økologi/naturforvaltning
- informasjon, undervisning, formidling og kommunikasjon
- språk
- kjennskap til det norske forvaltningssystemet
- kjennskap til og praktisk erfaring fra norsk friluftslivstradisjon
- kjennskap til kulturminner og kulturhistorie
- praktisk felterfaring

Personlig egnethet, engasjement, kreativitet, gode samarbeids- og kommunikasjonsevner, vil være viktige egenskaper hos naturveilederen.

Hovedmålgruppene:

Sett i forhold til de politiske og administrative føringer som ligger i stortingsmeldinger om friluftsliv, naturvern og miljøvern, og de strategiske dokumenter som er utarbeidet om naturveiledning fra DN/SNO, skiller det seg ut tre hovedmålgrupper;

- Barn, ungdom og lærere i skoleverket
- Besøkende ved nasjonalparksentre og andre naturinformasjonssentre
- Lag, organisasjoner og næringsliv

Ut fra geografisk plassering og arbeidssted for naturveilederne, vil vektleggingen av målgruppene variere.

Samarbeidspartnere:

De viktigste samarbeidspartnere for DN/SNO i arbeidet med naturveiledning er nasjonalparksentrene og andre utvalgte naturinformasjonssentre. Videre vil Riksantikvaren være en viktig samarbeidspart på nasjonalt nivå. Lokalt vil reiselivsnæringen, skoleverket og ideelle organisasjoner ofte være viktige samarbeidspartnere.

Videreutvikling av naturveiledning:

Prioritering av etablering av nye naturveilederstillinger

I oppbyggingen av en naturveilederordning prioriteres etablering av statlige naturveilederstillinger ved utvalgte nasjonalparksentre, ved Verdensarv- og Ramsarsentre og i utvalgte befolkningstette områder. Geografisk prioriteres steder der naturveilederne når hovedmålgruppene i stort omfang.

Naturveilederordning i form av offentlig ansatte naturveiledere søkes finansiert over statsbudsjettet på kap.1426 Statens naturoppsyn. En tilskuddsordning som understøtter lokale naturveilederordninger bør utvikles over en av tilskuddspostene på DN's budsjett.

Koordineringsenhet

Det etableres en intern koordineringsenhet i DN for arbeidet med naturveiledning.

Nettverk

Det tas sikte på å etablere et nettverk av naturveiledere ansatt i DN/SNO samt i halvoffentlige institusjoner som museer og nasjonalparksentre og i de ideelle organisasjonene. Eventuelle naturveiledere, som driver egen virksomhet og er godkjent som naturveiledere, vil også være aktuelle nettverksdeltakere.

Det bør vurderes et samarbeid med de andre nordiske landene ved utvikling av den norske naturveilederordningen.

Videreutdanning og sertifisering

Det vurderes å etablere en videreutdanning for naturveiledere i et samarbeid mellom høyskole/ universitet og DN/SNO som kvalifiserer til et naturveiledersertifikat. Utdanningen skal ha hovedvekt på pedagogikk og formidling.